

Дзяржаўныя утварэнні на беларускіх землях у IX-XVIII ст.

1. Пераход да сярэднявечнай цывілізацыі і станаўленне раннефеадальных дзяржаў
2. Полацкае, Тураўскае і інш. княствы
3. Феадальная раздробленасць і фармаванне ВКЛ

Сярэднявечная цывілізацыя – IX-XVI ст.

Эканоміка

панаванне феадальнага
спосабу вытворчасці;

Палітычная сфера

існаванне
феадальных манархій

Духоўная сфера

панаванне сусветных
рэлігій

Перадумовы ўтварэння дзяржавы

Полацкае, Тураўскае і інш. княствы

ЕВРОПА В КОНЦЕ IX В.

European territory inhabited by East Slavic tribes (700-850)

The East Slavs are a Slavic ethnic group, the speakers of East Slavic languages. Formerly the main population of the medieval state of Kylvan Rus', by the seventeenth century they evolved into the Russian, Ukrainian and Belarusian peoples.

Historical maps of Ukraine

Тэорыі працэсу дзяржаватворэння ва ўсходніх славянах

Нарманская тэорыя

- Заснавальнікі славянскай дзяржавы – нарманы
- Назва «Русь» – скандынаўскага паходжання
- Славяне не былі здольны да стварэння дзяржавы
XVII ст. нямецкія вучоныя

Анты-нарманская тэорыя

- У славянах ішоў працэс пераходу да феадалізму
- Стварэнне дзяржавы – гэта ўнутраны працэс кожнага народа і дзяржава не можа быць прынесена звонку
- Назва «Русь» – славянскага паходжання

XVII ст. М. Ламаносоў

Старажытнаруская дзяржава

"В лето 6370 (862). Изгнаша Варяги за море, и не даша имъ дани , и почаша сами в собе володети, и не бе в них правды, и въста родъ на родъ, и почаша воевати сами на ся. И реша сами в себе: "поищем собе князя, иже бы володел нами и судил по праву". И идоша за море к варягам, к Руси...: земля наша велика и обильна, а наряда в ней нет, да поидите княжить и володети нами". И избрашася 3 братья со роды своими, и пояша по собе всю Русь, и приидоша к Словеню первое, и срубиша городъ Ладогу, и седе в Ладозе старей Рюрик , а другой, Синеус, на Белеозере, а третий Изборъсте, Труворъ. И от техъ варягъ прозвася Руская земля..."

Повесть временных лет

Рурык
...- 879 г.

Старажытнаруская дзяржава

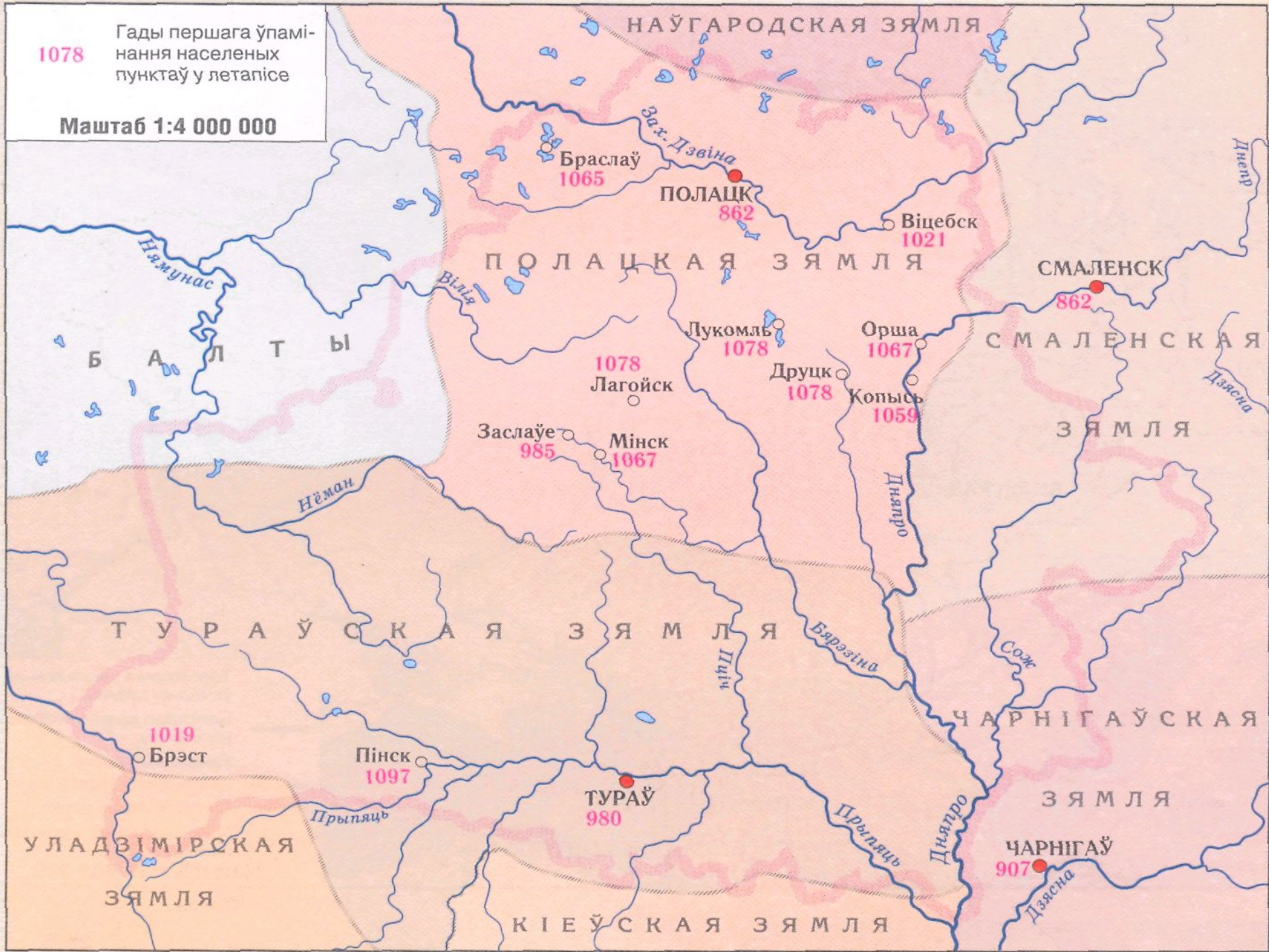

1078

Гады першага ўпамі-
нання населеных
пунктаў у летапісе

Маштаб 1:4 000 000

РАГ ВАЛОД

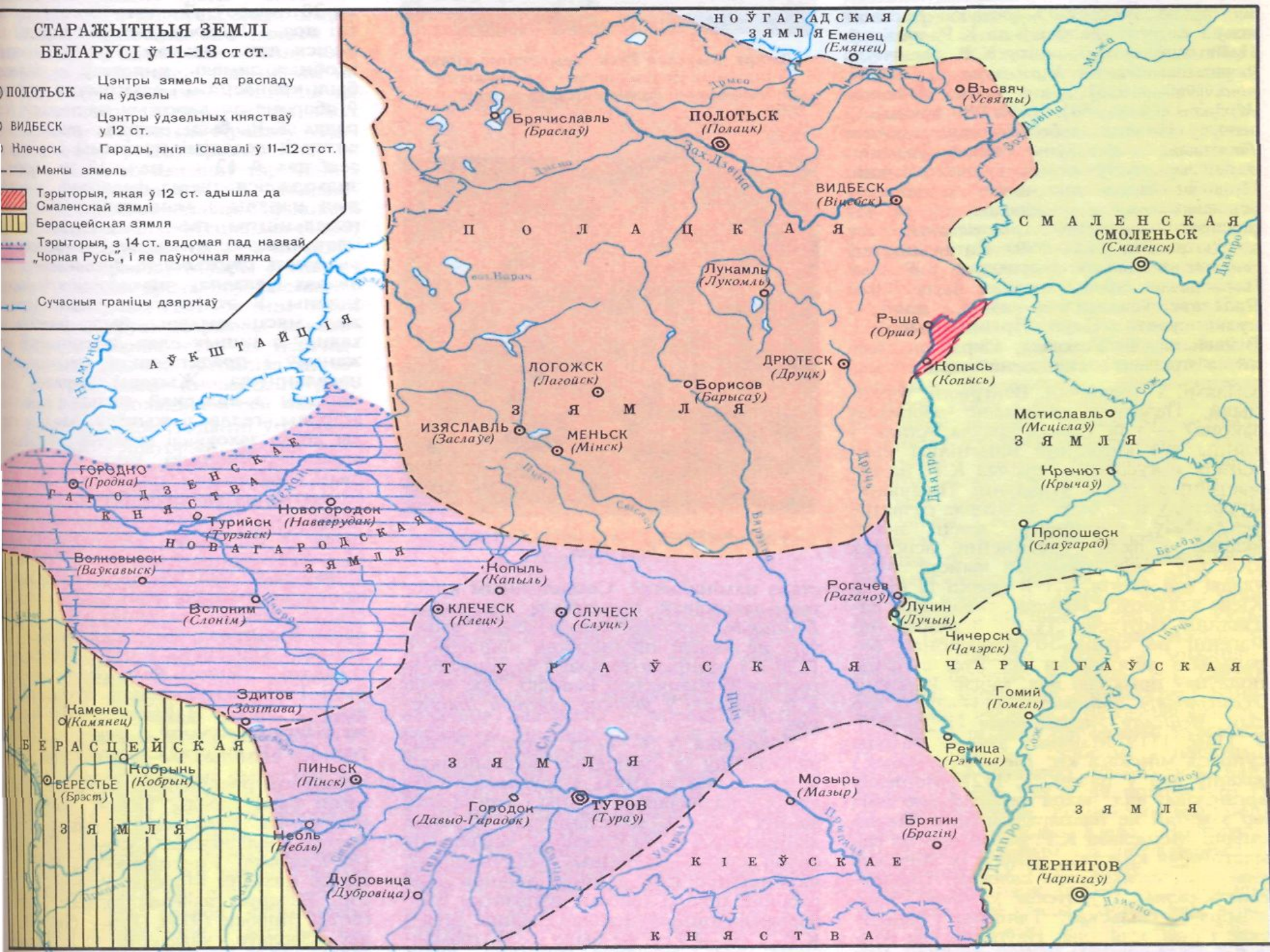

РАГ НЕДА

СТАРАЖЫТНЫЯ ЗЕМЛІ БЕЛАРУСІ ў 11–13 стст.

- ПОЛОТЪСК** Цэнтры зямель да распаду на ўдзелы
- ВИДБЕСК** Цэнтры ўдзельных княстваў у 12 ст.
- КЛЕЧЕСК** Гарады, якія існавалі ў 11–12 стст.
- Межы зямель
- Тэрыторыя, якая ў 12 ст. адышла да Смаленскай зямлі
- Берасцейская зямля
- Тэрыторыя, з 14 ст. вядомая пад назвай „Чорная Русь“, і яе паўночная мяжа
- Сучасныя граніцы дзяржаў

Суверэнiтэт -

рыса дзяржаўнай улады, якая паяўляецца ў
верхаўенстве і незалежнасці дзяржавы ў
адносінах да iншых дзяржаў

- Незалежнасць знешнепалiтычнай дзейнасці, раўнапраў'
е як суб'екта міжнародных адносiн
- Права на мяжу і тэрыторыю
- Самастойная заканадаўчая дзейнасць
- Самастойнае дзяржаўнае кіраванне, ваенная абарона
- Самастойнае вызначэнне прыарытэтаў эканамiчнай і
сацыяльнай палiтыкі

Кірункі палітыкі Полацкага княства

Палітыка Брачыслава	Палітыка Усяслава
Замежная палітыка: На захад: На усход і поўдзень	Замежная палітыка: На захад: На усход і поўдзень
Унутранная палітыка	Унутранная палітыка
Культурная палітыка	Культурная палітыка

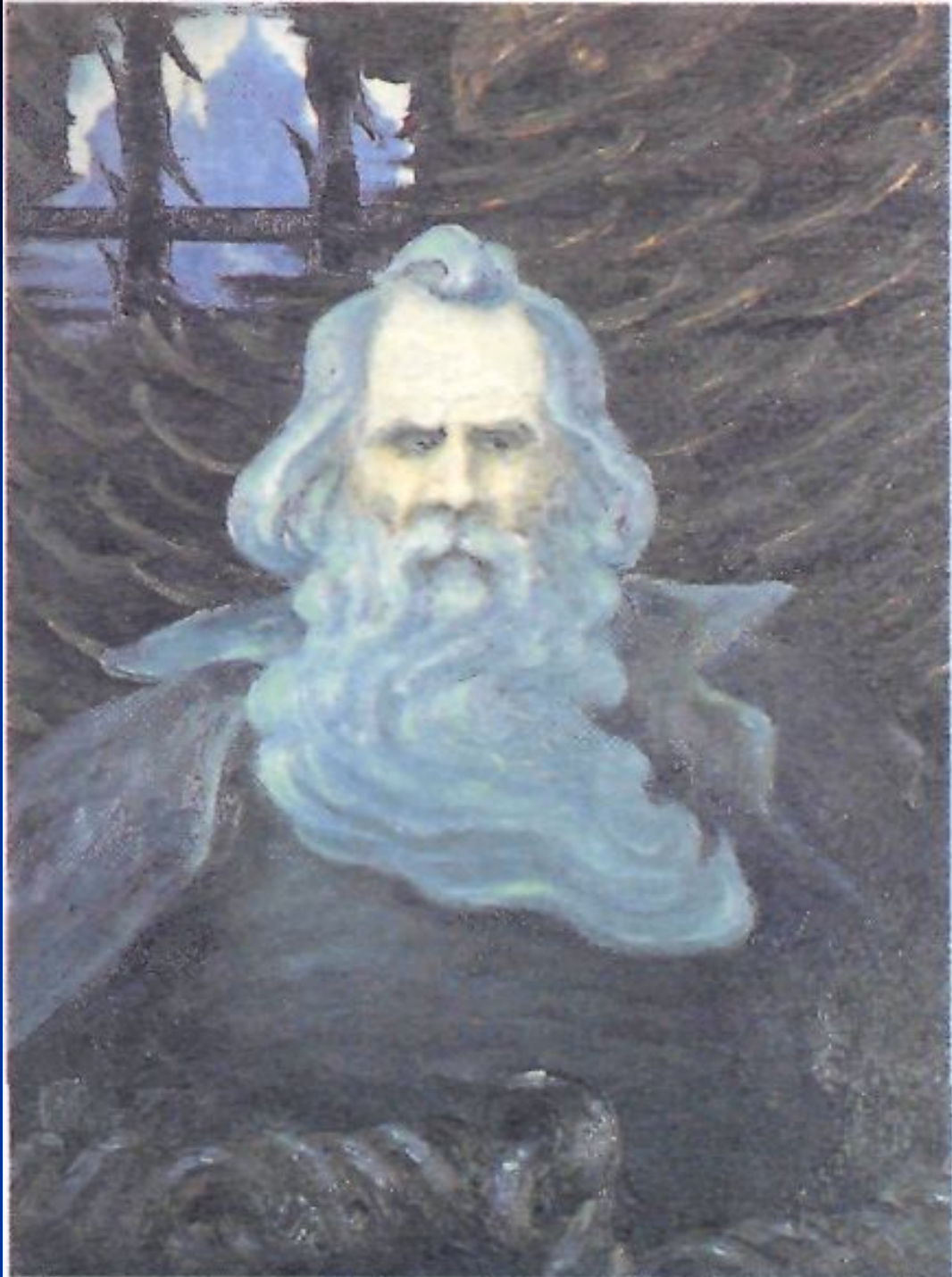
"Прыйшоў Брачыслаў, сын Ізяслава, унук
Уладзіміра на Ноўгарад і захапіў Ноўгарад, і
узяўшы ў палон ноўгарадцаў, і дабро іх, пайшоў
да Полацка зноў. ..

... І перамог Яраслаў Брачыслава, і ноўгародаў
вярнуў Ноўгараду.

Брачыслаў жа збег да Полацка."

...Яраслаў паклікаў да сябе Брачыслава і,
аддаўшы яму два гарады, Усвяты і Віцебск,
сказаў: "Будзь са мною за адзін".

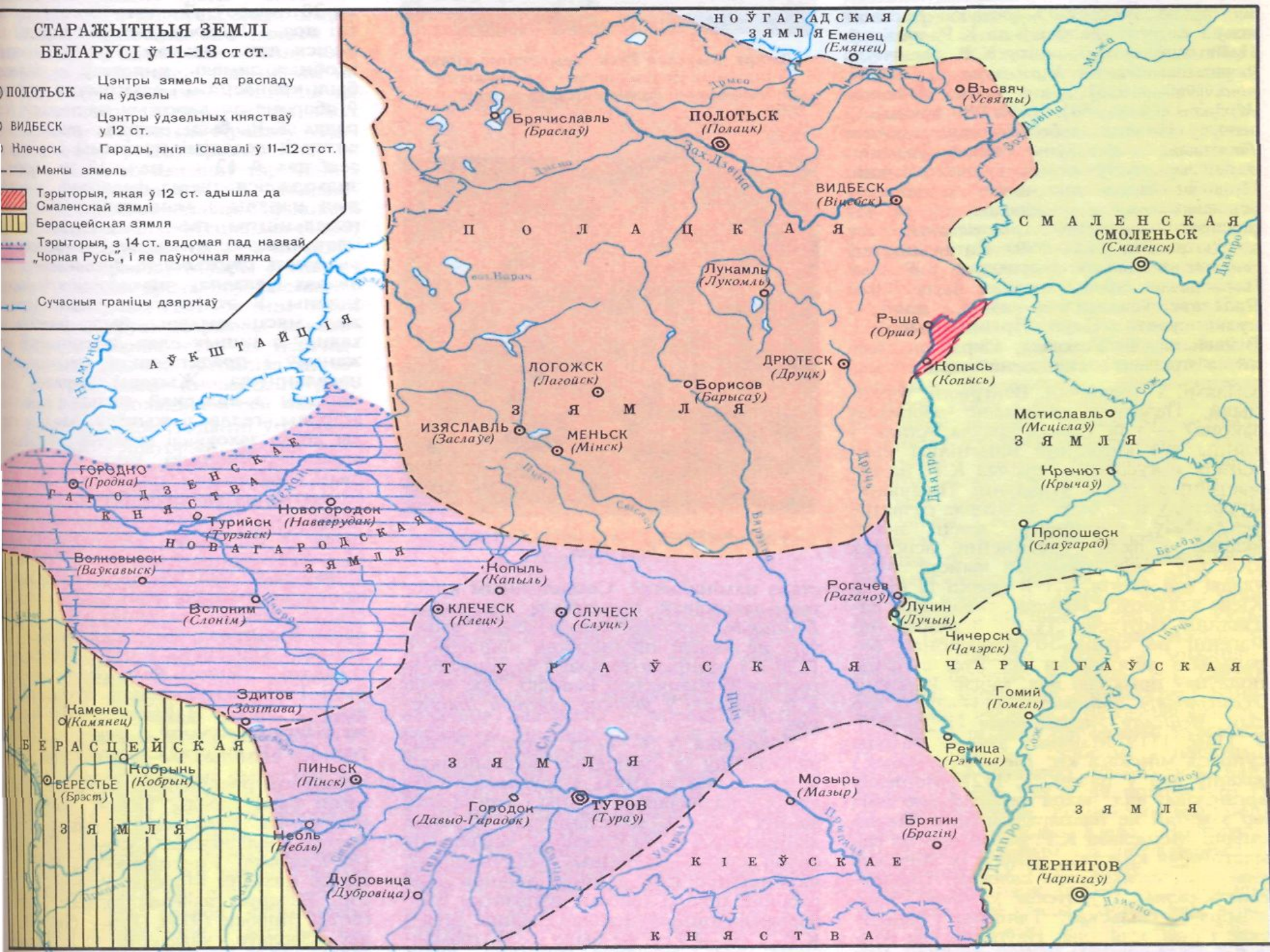
І не ваяваў Брачыслаў з Яраславам усе дні да
канца свайго жыцця"

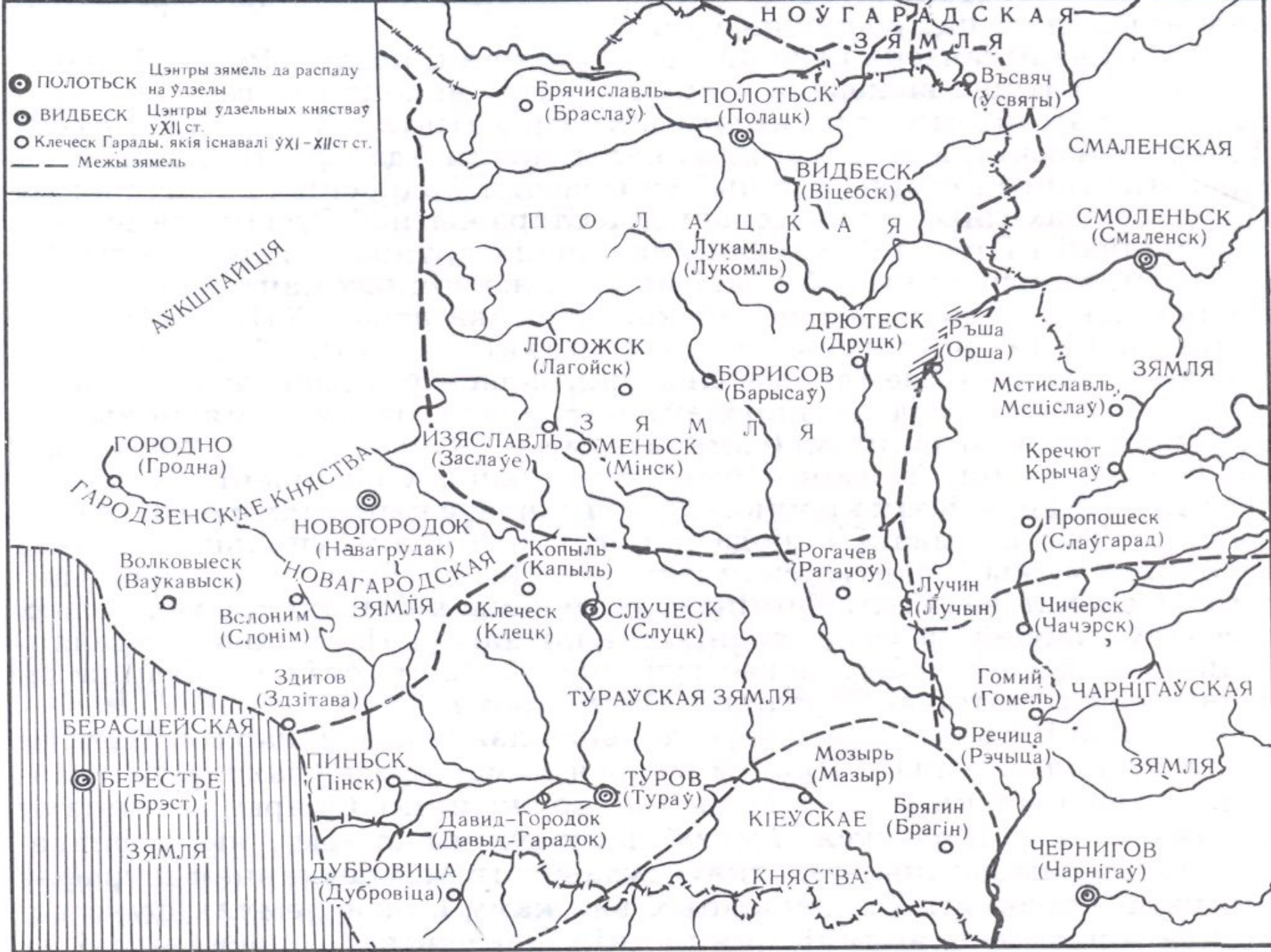
СТАРАЖЫТНЫЯ ЗЕМЛІ БЕЛАРУСІ ў 11–13 стст.

- ПОЛОТЪСК** Цэнтры зямель да распаду на ўдзелы
- ВИДБЕСК** Цэнтры ўдзельных княстваў у 12 ст.
- КЛЕЧЕСК** Гарады, якія існавалі ў 11–12 стст.
- Межы зямель
- Тэрыторыя, якая ў 12 ст. адышла да Смаленскай зямлі
- Берасцейская зямля
- Тэрыторыя, з 14 ст. вядомая пад назвай „Чорная Русь“, і яе паўночная мяжа
- Сучасныя граніцы дзяржаў

Палітычны лад беларускіх княстваў

Канцэпцыя стварэння ВКЛ

- **І. “Літоўская”
(канфрантацыйная)**
- ў XIII ст. утвараецца
раннефеадальная
Літоўская дзяржава з
вялікакняжацкай
уладай і моцнай
ваеннай арганізацыяй.
Сілай зброі яна
ажыццяўляе захоп
беларускіх зямель.

Міндоўг

Канцэпцыя стварэння ВКЛ

- **I. “Літоўская” (канфрантацыйная)** - ў XIII ст. утвараецца раннефеадальная Літоўская дзяржава з вялікакняжацкай уладай і моцнай ваеннай арганізацыяй. Сілай зброі яна ажыццяўляе захоп беларускіх зямель.
- **II. “Беларуская” (канцэпцыя М. Ермаловіча).** Летапісная Літва знаходзілася паміж Навагародкам і Мінскам, Маладзечнам і Слонімам.
Адпаведна, тэрмін “Літва” адносіцца да Панямоння, а “Русь” – да Падзвіння і Падняпроўя.
Заходнерускія княствы далучылі да сябе Літву і заснавалі ВКЛ як беларускую дзяржаву.

МЕТАПІСНАЯ ЛІТВА –

ТЭРЫТОРЫЯ

кампактнага пражывання

балцкага племені „літва”

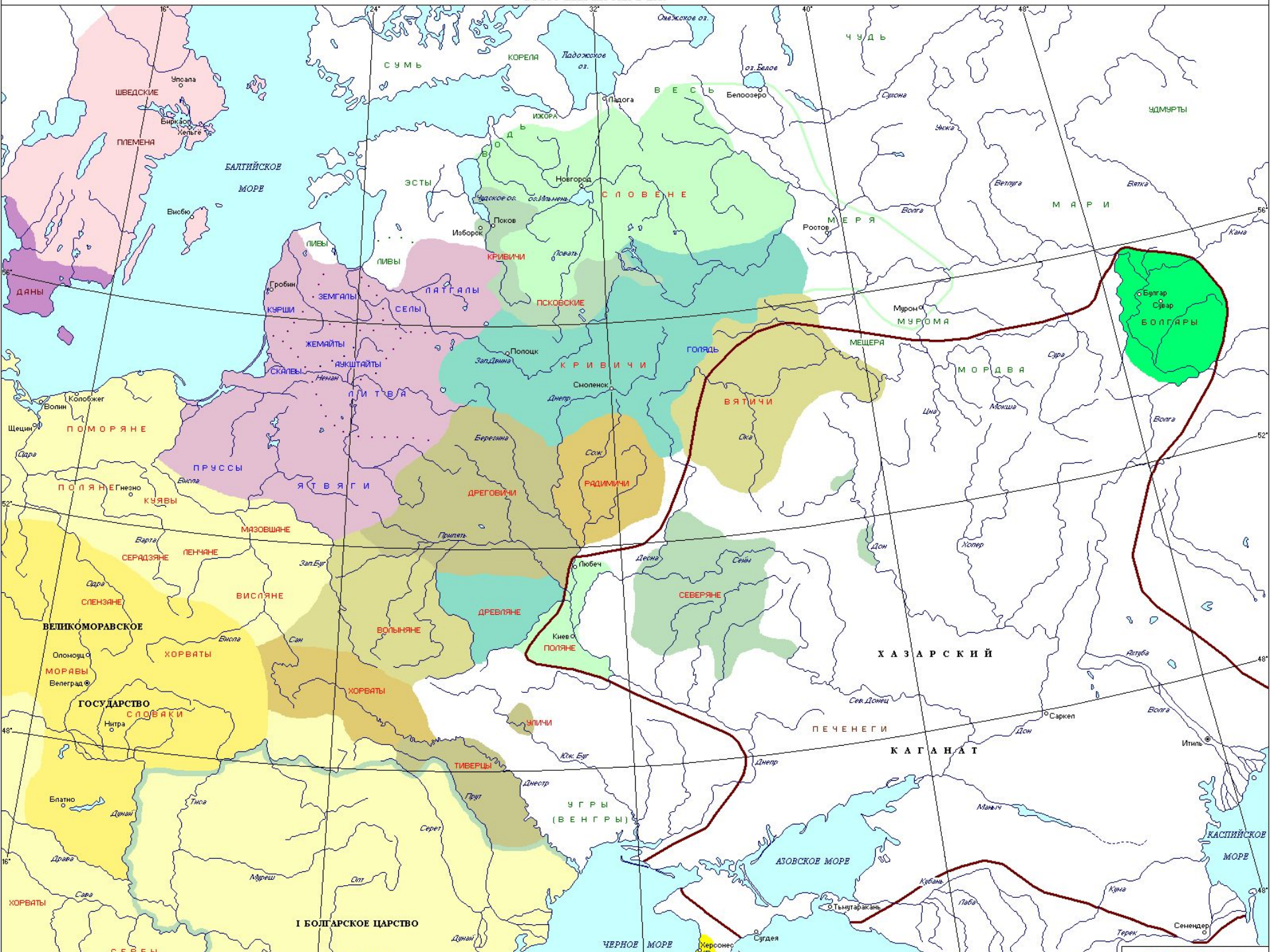
у межах

паміж Матадзечна і Слонімам,

Менскам і Наваградкам

Канцэпцыя стварэння ВКЛ

- **I. “Літоўская” (канфрантацыйная)** - ў XIII ст. утвараецца раннефеадальная Літоўская дзяржава з вялікакняжацкай уладай і моцнай ваеннай арганізацыяй. Сілай зброі яна ажыццяўляе захоп беларускіх зямель.
- **II. “Беларуская” (канцэпцыя М. Ермаловіча).** Летапісная Літва знаходзілася паміж Навагародам і Мінскам, Маладзечнам і Слонімам. Заходнерускія княствы далучылі да сябе Літву і заснавалі ВКЛ як беларускую дзяржаву.
- **III. “Комплексная”.** Стварэнне ВКЛ – аб’ектыўны працэс, перадумовамі якога былі знешнія і ўнутраныя прычыны. У канкрэтна гістарычных умовах таго часу склаўся сваеасаблівы славянска-літоўскі ваенна-палітычны саюз – ВКЛ.

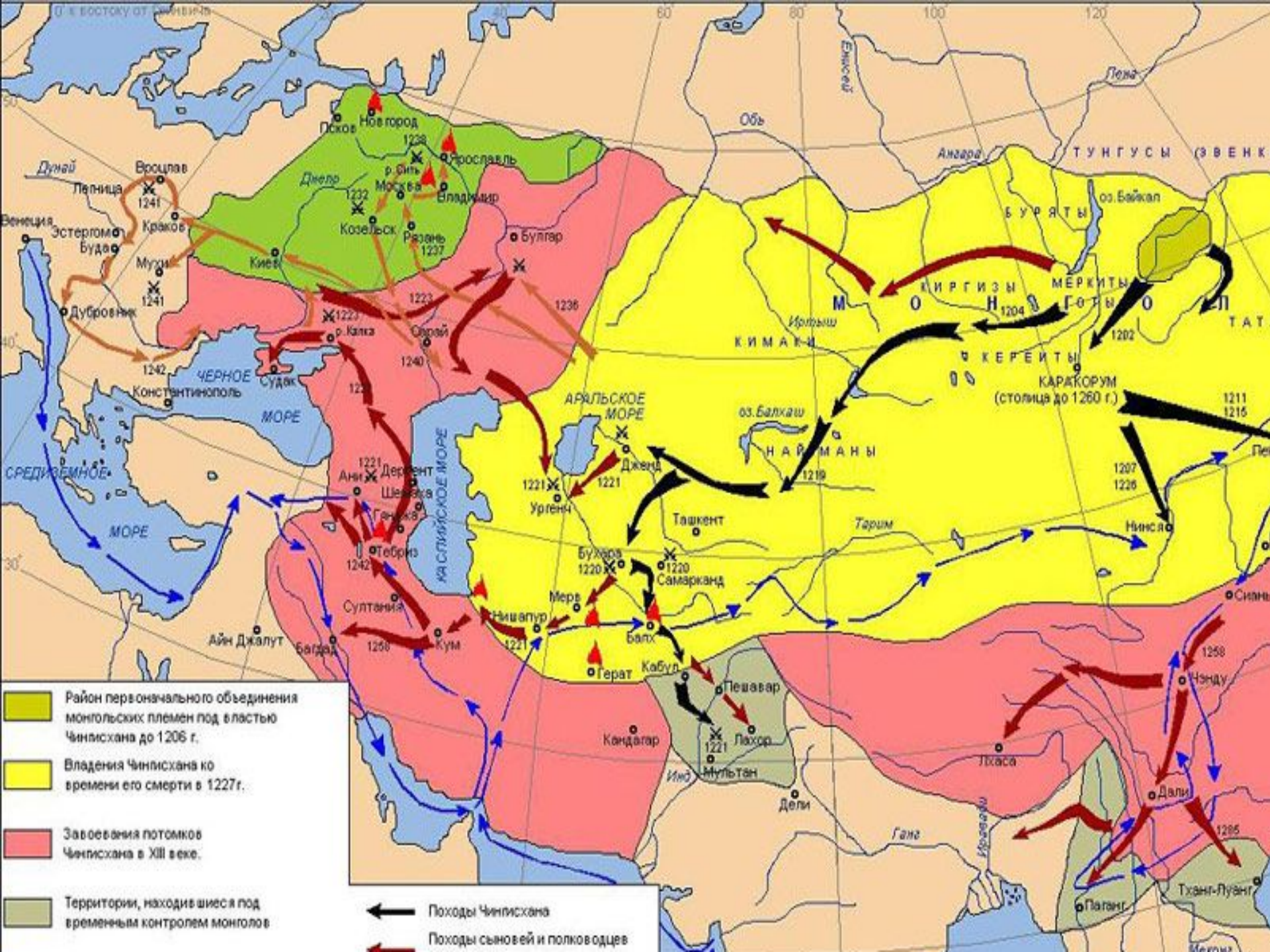
Унутраныя перадумовы

- Развіццё гаспадаркі (развіццё прадукцыйных сіл, рост гарадоў, пашырэнне гандлю);
- Класавыя інтарэсы феадалаў - фармаванне феадальнай залежнасці;
- Заканчэнне этапу феадальнай раздробленасці.

Знешнія перадумовы

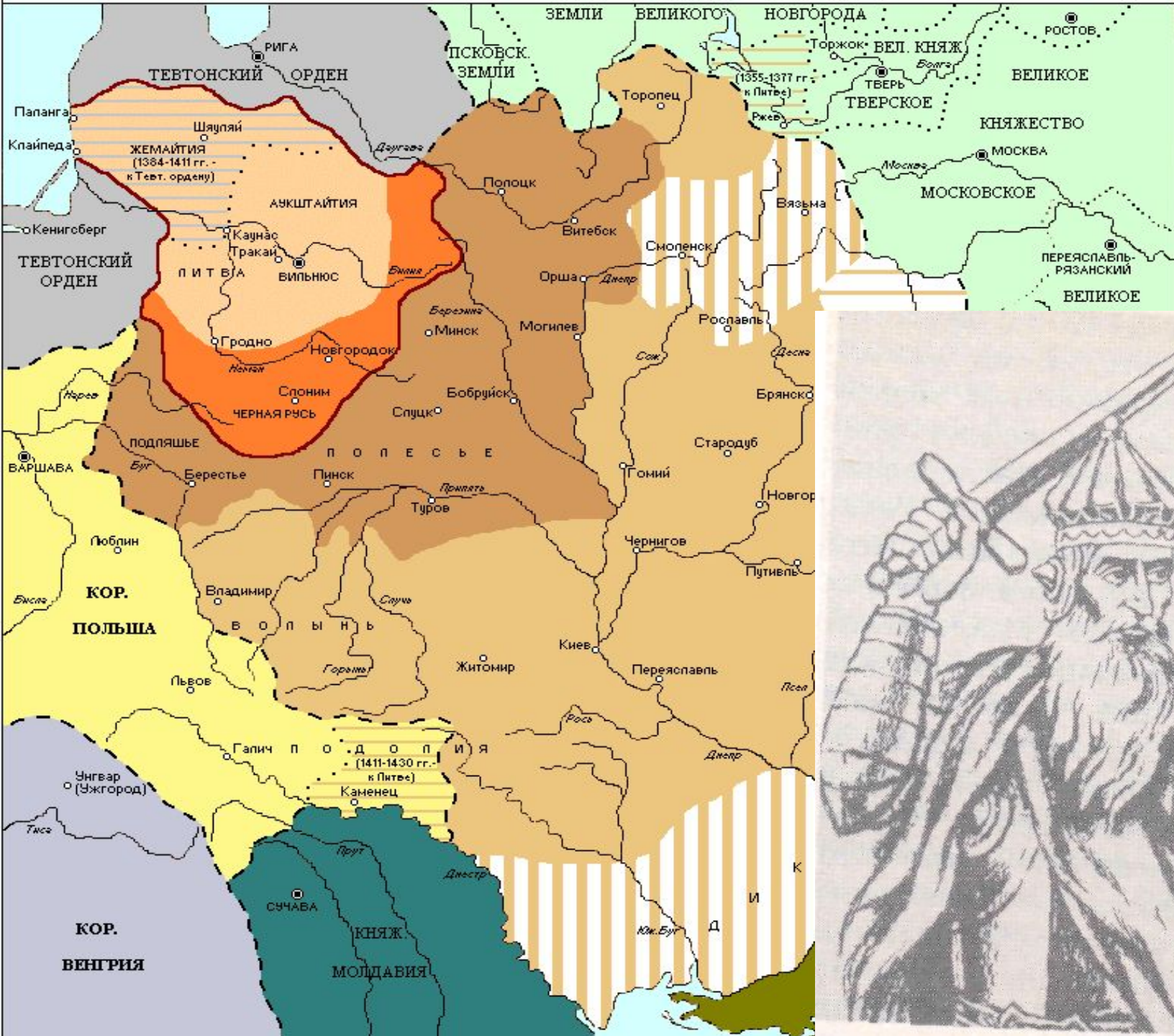
- Знешнія пагрозы:
 - з поўначы;
 - з поўдня.

Район первоначального объединения монгольских племен под властью Чингисхана до 1206 г.
 Владения Чингисхана ко времени его смерти в 1227г.
 Завоевания потомков Чингисхана в XIII веке.
 Территории, находившиеся под временным контролем монголов

Походы Чингисхана
 Походы сыновей и полководцев

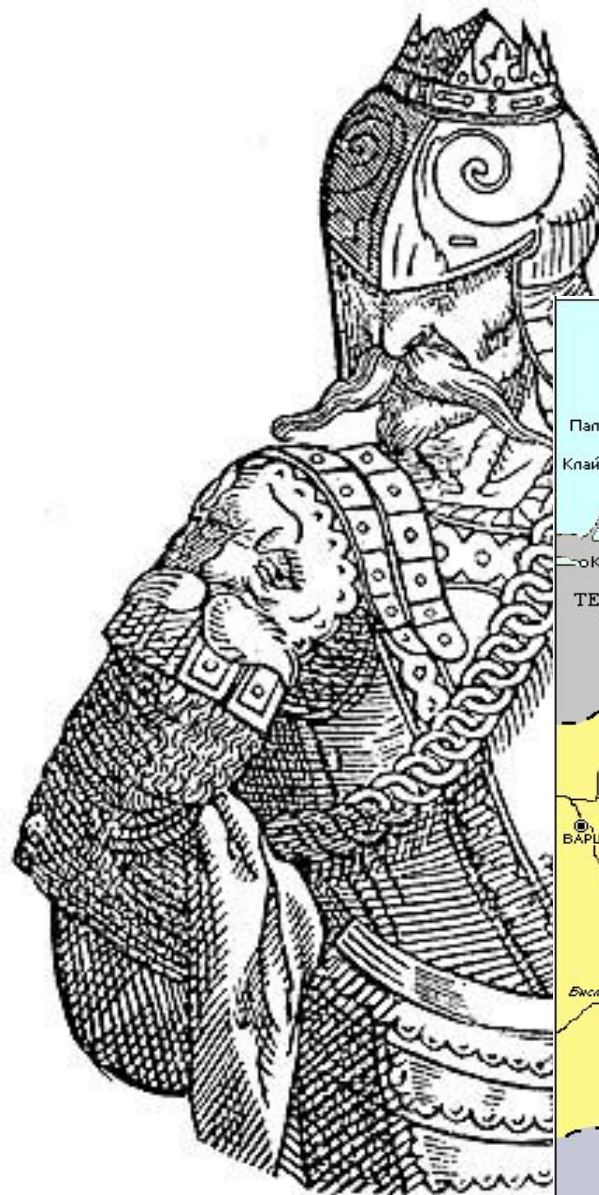

Віцень (1295-1315)

Вялікі князь ВКЛ Віцень. Гравюра XVI ст.

Гедэмін (1315-1341)

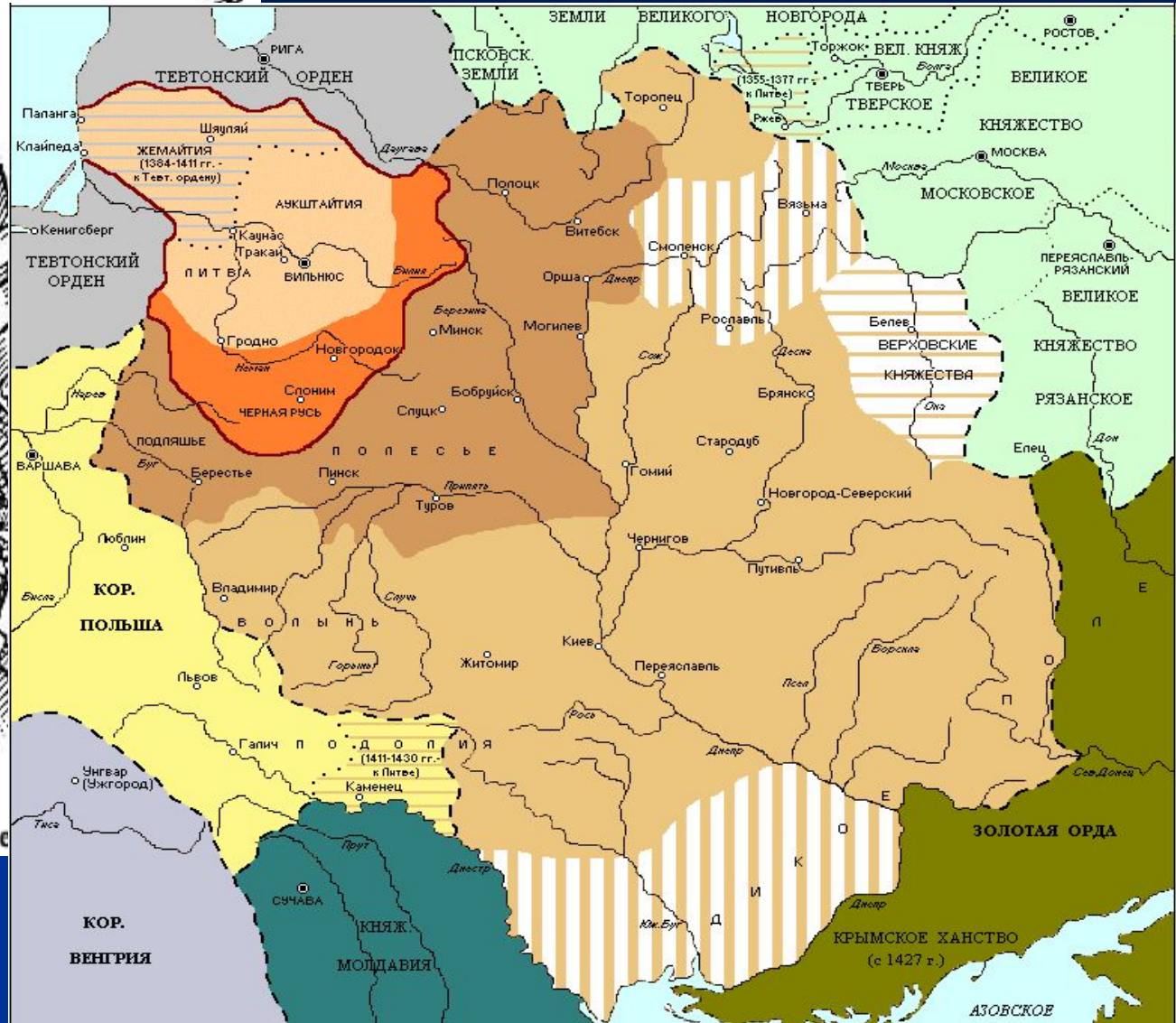
Вялікі князь І

Альгерд

Вялікі князь Альгерд

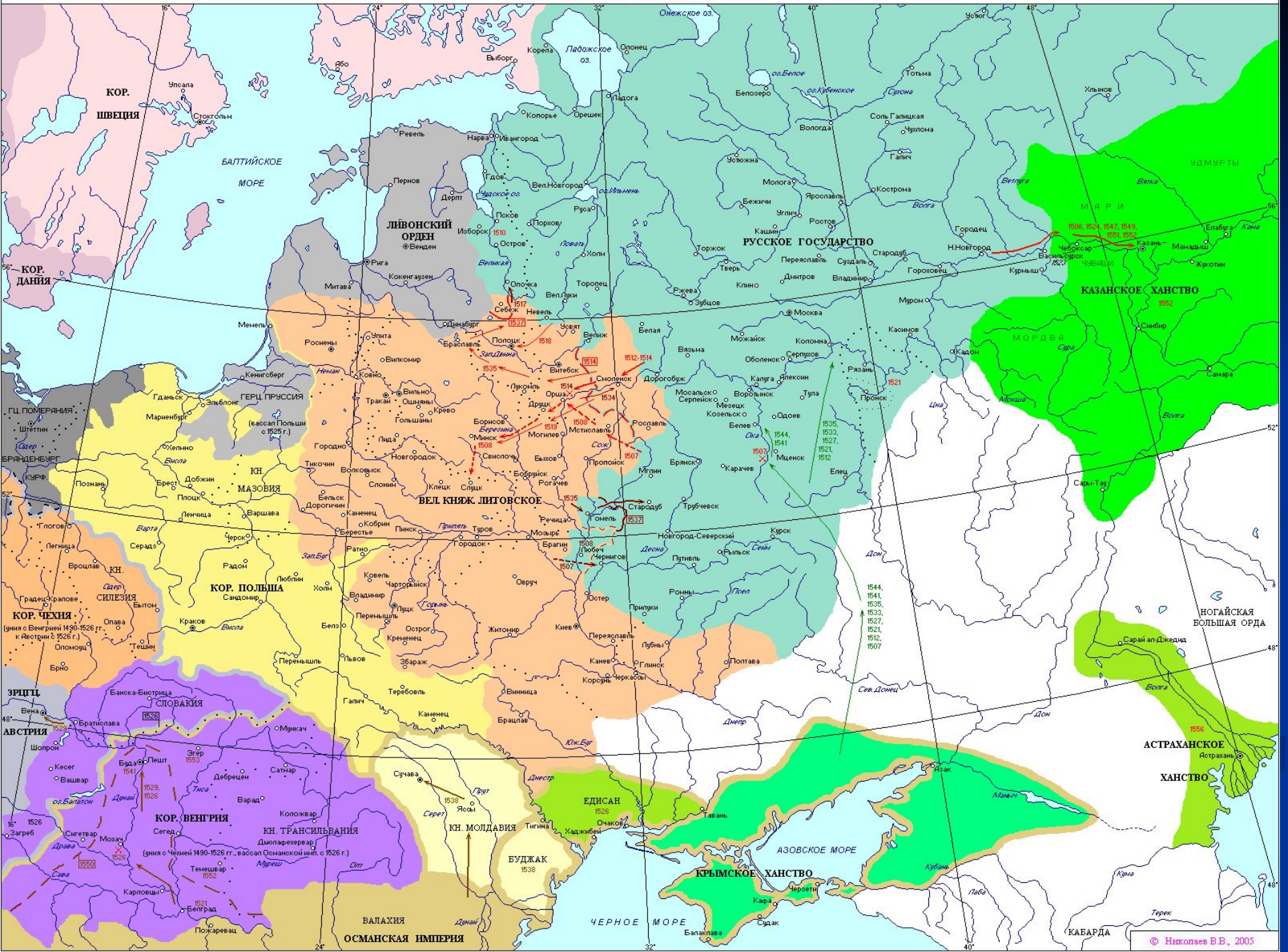

Вітаўт (кіраваў у 1392–1430)

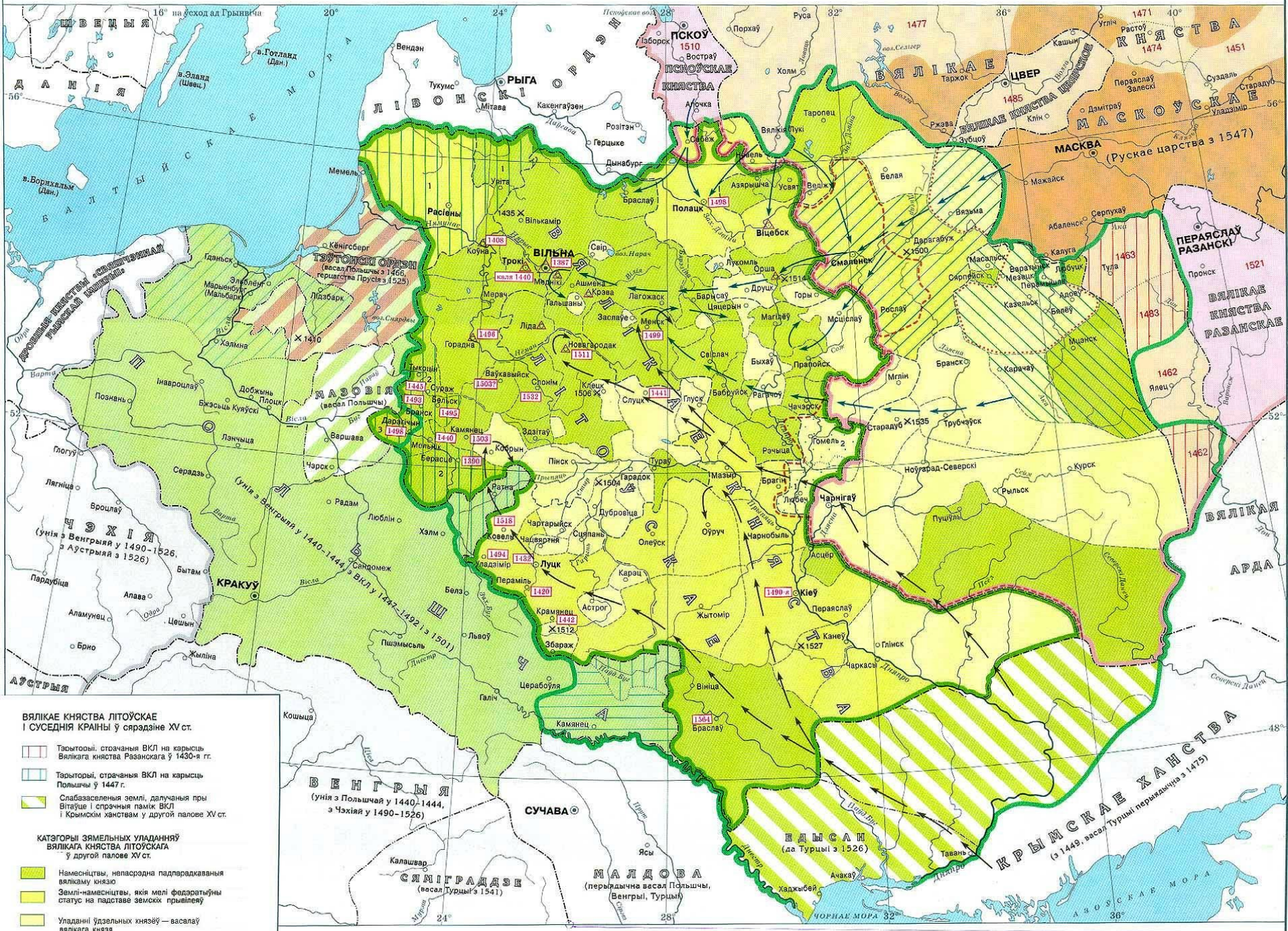
Вітаўт (1392-1430)

ВОСТОЧНАЯ ЕВРОПА в 1-ой пол. XVI в.

ВЯЛІКАЕ КНЯСТВА ЛІТОВСКАЕ ў XV–першай палове XVI ст.

**ВЯЛІКАЕ КНЯСТВА ЛІТОВСКАЕ
І СУСЕДНІЯ КРАІНЫ ў сярэдзіне XV ст.**

- Тэрыторыі, страчаныя ВКЛ на карысць Вялікага княства Рэзанскага ў 1430-я гг.
- Тэрыторыі, страчаныя ВКЛ на карысць Польшчы ў 1447 г.
- Слабазаселеныя землі, далучаныя пры Вітаўце і спрэчныя паміж ВКЛ і Крымскім ханствам у другой палове XV ст.

**КАТЭГОРЫІ ЗЕМЕЛЬНЫХ УЛАДАННЯЎ
ВЯЛІКАГА КНЯСТВА ЛІТОВСКАГА
ў другой палове XV ст.**

- Намесніцтвы, непасрэдна падпарадкаваныя вялікаму князю
- Землі-намесніцтвы, якія мелі федэратыўны статус на падставе зямскіх прывілеяў
- Уладанні ўдзельных князёў — васалаў вялікага князя

ВЕНГРЫЯ
(унія з Польшчай у 1440–1444,
з Чэхіяй у 1490–1526)

СУЧАВА

СЯМІГРАДАБЕ
(васал Турцыі з 1541)

МАЛДОВА
(перыядна васал Польшчы,
Венгрыі, Турцыі)

БЕДЫСАН
(да Турцыі з 1526)

КРЫМСКАЕ ХАНСТВА
(з 1449, васал Турцыі пераходзіць з 1475)